

ЛІТЕРАТУРА:

1. Опубліковано Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. Опубліковано 15 квітня 2022 року. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki> (дата звернення: 07.08.2022)
2. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022 — 2032 роки. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 07.08.2022)
3. Антонюк В. П. Стратегія розвитку вищої освіти України в контексті вим до людського капіталу та євроінтеграційних процесів. Вісник економічної науки України. 2021, №2. С. 113-119.
4. Бобровська О. Ю. Удосконалення системи вищої освіти України у формуванні та розвитку людського капіталу: практичні кроки і прикладні аспекти реалізації. Економіка та держава. 2021. № 11. С. 26-33.

УДК 342.9

Вербіцька М. В.

к.ю.н., доц., доцентка кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, Західноукраїнський національний університет, адвокатка

ЗАХИСТ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ У СПОРАХ ЩОДО ВКЛЮЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ДО ПЕРЕЛІКУ РИЗИКОВИХ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

Віднесення підприємства до списку ризикових – вкрай неприємна ситуація для бізнесу, адже означає автоматичне блокування всіх податкових накладних. Такий факт паралізує господарську діяльність підприємства, призводить до збитків, як самого підприємства, так і його контрагентів.

Слід зазначити, що у період воєнного стану в Україні таке явище набрало особливого розмаху, що негативно відбивається на вітчизняній економіці, яка і так у зв'язку з агресивними діями російської федерації перебуває у кризовому становищі.

Зокрема, система моніторингу та блокувань податкових накладних під час війни стала більш агресивною до бізнесу, порівняно з 2018-2021 роками. У травні-вересні 2022-го були заблоковані понад 916 тис. податкових накладних, або 0,84% від їхньої загальної кількості, поданих до реєстрації платниками податків. Блокування накладних у 2021 році торкнулось близько 100 тисяч підприємств, у 2022 році цей показник ще вищий: щомісяця з

блокуванням стикається 15-20 тис підприємств [1].

Законодавство передбачає кілька можливих варіантів захисту своїх прав у таких ситуаціях для суб'єктів господарювання, зокрема, оскарження рішення про віднесення підприємства до ризикових в адміністративному порядку та в судовому шляхом подання позову.

Ми розглянемо особливості захисту та відновлення своїх прав суб'єктом господарювання в порядку адміністративного судочинства.

Підставою для блокування податкових накладних є спрацювання критеріїв ризиковості здійснення операцій або віднесення самого платника податку до ризикових. Таким чином, предметом позовних вимог, як правило є вимоги про визнання протиправним та скасування рішення Комісії з питань зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних територіального управління Державної податкової служби про відповідність платника податку на додану вартість критеріям ризиковості платника податку та зобов'язання територіального управління ДПС виключити підприємство з переліку ризикових платників податку

Відповідно до приписів КАС України з позовною заявою такого кшталту суб'єкт господарювання має звертатися до окружного адміністративного суду за своїм місцем знаходження відповідно до даних Державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань або за місцем знаходження відповідного територіального відділення ДПС, рішення якого оскаржуються (ст. 25 КАС України).

Строк звернення до суду з таким адміністративним позовом відповідно до ст. 122 КАС України – 6 місяців, а у випадку, якщо зверненню до суду передувало адміністративне оскарження, -3 місяці.

У судовій практиці склалися дві окремі позиції щодо обґрунтованості таких позовних вимог у випадку включення платника до ризикових на підставі Порядку зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 117 від 21.02.2018 р., який діяв до 31.01.2020 р., та Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1165 від 11.12.2019 р. (далі – Порядок № 1165).

Ми розглянемо особливості судової практики щодо спорів про віднесення платника податку до ризикових підприємств, якщо таке відбулося вже на підставі чинного Порядку № 1165 від 11.12.2019 [1]. Він передбачає право на оскарження рішення комісії про включення платника до переліку ризикових. У Порядку № 1165 також деталізовано алгоритм дій комісії під час прийняття рішення про включення платника до ризикових та прописано порядок виключення з такого переліку.

У Постановах Верховного Суду від 05.01.2021 у справі № 640/11321/20, від 16.02.2021 р. у справі № 280/3235/20 викладена позиція, відповідно до якої, якщо рішення Комісії про включення платника податку до переліку ризикових ґрунтується на Порядку № 1165, то обмежень для оскарження такого рішення у судовому порядку нема (як це було раніше стосовно рішень, які приймалися відповідно до попереднього порядку № 117).

Підставами для включення підприємства до переліку ризикових є певні ознаки, які можуть вказувати на фіктивність платника: реєстрація на недійсні документи, неподання фінансової чи податкової звітності і, власне, наявність у податкових органів будь-якої іншої інформації, що може вказувати на ризиковість платника.

З 11.01.2023 запровадили зміни, унесені постановою КМУ від 23.12.2022 № 1428 до Порядку № 1165. Ці зміни стосуються також і критеріїв ризиковості платника податку.

Зокрема, змін зазнали критерії 6 та 7, пов'язані з воєнними правилами подання звітності згідно з пп. 69.1 підрозд. 10 розд. XX Податкового кодексу. Усі інші критерії залишилися без змін.

До 11.01.2023 платника ПДВ можна було віднести до складу ризикових за двома підставами, а саме:

- не було подано звітність з ПДВ за два останніх звітних періоди (критерій 6);
- платник податку на прибуток не подав податківцям фінансову звітність за останній податковий період (критерій 7).

Починаючи з 11.01.2023 критерії 6 та 7 застосовуються з урахуванням пп. 69.1 підрозд. 10 розд. XX Податкового кодексу України, тобто з огляду на можливість або неможливість виконувати свої податкові зобов'язання.

У будь-якому випадку ефективна стратегія захисту платника в суді, зазвичай, включає формування правової позиції у двох аспектах: доведення необґрунтованості рішення комісії про включення до ризикових платників та загалом належної правосуб'єктності платника і відсутності ознак фіктивності.

Адже будь-яке рішення суб'єкта владних повноважень має бути обґрунтоване і вмотивоване. А це означає, що управління ДПС має довести у суді, що на момент прийняття рішення про включення платника податків до переліку ризикових ґрунтувалося на конкретних підставах, мотиви прийняття такого рішення мають бути переконливі і зрозумілі.

На практиці, комісії податкових органів часто не дотримуються вимоги щодо чіткого визначення фактичної підстави для включення платника до ризикових, і посилаються лише на факт наявності податкової інформації, без зазначення змісту такої інформації чи обґрунтувань, яка підтверджує ризиковий статус платника.

Наприклад, у рішенні може бути лише процитовано зміст п.8 Критеріїв ризиковості платника податків, не зазначено конкретно наявної у податкового органу інформації, яка стала підставою для включення платника до ризикових, або відповідне поле взагалі може бути не заповнено та містити прочерк [1].

Підсумовуючи, зазначимо, що політика держави має бути спрямована на сприяння кожному підприємцю чи підприємству, які, всупереч неймовірно тяжкій кризовій ситуації в державі, продовжують свою господарську діяльність. Але, звісно, всі рішення податкових органів мають ґрунтуватися на законі та бути виваженими.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Порядок зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку

коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1165 від 11.12.2019 р. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1165-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 10.04.2023)

2. Лещенко О. Блокування ПН/ПК: добірка важливої актуальної судової практики. 16.01.2023. URL https://biz.ligazakon.net/analytics/216752_blokuvannya-pnrk-dobrka-vazhlivo-aktualno-sudovo-praktiki (дата звернення 10.04.2023)

УДК 342.228

Вівчаренко О. А.
*доктор юридичних наук,
Заслужений юрист України,
Академік Академії політико-правових наук,
професор кафедри трудового, екологічного
та аграрного права Навчально-наукового
юридичного інституту Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника*

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ: ДОСЯГНЕННЯ, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПРОБЛЕМИ

Конституція – це викладення національної ідеї. Вона написана так, щоби все краще вона захищала і плекала. Адже, ще одна з функцій Конституції, і вона, на мою думку, основна – це ранжування законів. Найважливіше – куди ми рухаємося – уже час думати за глибинне реформування нашого законодавства в українському напрямку.

У контексті вищесказаного доцільно акцентувати увагу як на здобутках та втратах українського конституціоналізму, так і на позитивах та недоліках українського державотворення. Таке критичне дослідження дасть змогу провести порівняльне дослідження процесу державотворення та процесу конституціоналізму в Україні, визначити переваги у їх гармонійній взаємодії, встановити недоліки розходження та розбіжностей між державотворенням та конституціоналізму в Україні, а також визначити, наскільки фактичні державотворчі та правотворчі процеси були юридично відображені у змісті Основного Закону України та його редакціях. Важливе значення у цьому аспекті також має дослідження співвідношення теорії конституціоналізму з правотворчою, правореалізаційною, правозастосовчою та правоохоронною практикою.

Не менш важливе значення також має співвідношення українського державотворення та українського конституціоналізму за аналогічними правовими явищами у країнах Європейського Союзу (особливо - у контексті проголошеного і частково реалізованого євроінтеграційного курсу України).